

ప్రేమ కానుక

య 3609
154

3372

రవింద్రనాథ గారు

జయంతి పబ్లికేషన్స్
గోపాలరెడ్డి రోడ్ :: విజయవాడ - 2.

2

ద్వితీయ ముద్రణ :

డి సెంబరు '65

మూల్యం : 1-00

రా జా ప్రిన్

విజయవాడ - 2.

అ ను వా దం :

ఖండవిల్ల సాంబశివరావు

సంపాదకులు :

యం. పెరుమాళ్ళు.

అంతరించిపోయిన
అంతరించిపోయిన
అంతరించిపోయిన

1

ఓమాజహాన్ చక్రవర్తి! నీ సార్వభౌమత్వం అంతరించిపోయింది.
స్తున్నా ఉపేక్షించావు! కాని ఒక ప్రేమాశ్రుకణానికి శాశ్వత
తన సమకూర్చు అభిలషించేవు!

గాని కాలపురుషునికి మానవ హృదయంపై రవంతయినా
జాలితేదు సంస్కృతికోసం అది జరిపే పెనగులాటను తిలకించి
నవ్వుతూంటాడు.

అయినా నీవు సౌందర్యవాగురతో అతన్ని బందీగా చేశావు.
నిరాకారమయిన మృత్యువుని, వాసిపోని సుందరకళాస్వరూపంతో
రీతాలంకృతిని చేశావు.

మాటుమణిగిన మధుర యామినిలో ప్రేయసి వీనుల్లో పలికిన
నీ ప్రణయరహస్యం శిలల శాశ్వత మానంలో మలచబడింది.

మహాసామ్రాజ్యాలు మట్టిలో కలసిపోయినా, అనంతయుగాలు
నీడల్లో అంతరించినా, నీవు నిర్మించిన తాజ్ మహల్లోని ప్రతి
చంద్రకాంత శిలా శిరసెత్తి ఆకాశంలో మెరుస్తూన్న తార
కల నవలోకించి “నేను మరచిపోలేదు, నేను మరచిపోలేదు”

అంటూ గాఢ నిట్టూర్పులు నిగిడిస్తూనే ఉంది-

“నేను మరచిపోలేదు”-

గాని జీవిత స్రవంతి తన అనంతమూత్రా సంరంభంలో దానిని
విస్మరించింది. తన మధుర స్మృతులను అనాథసుందర కళా

స్వరూపాల్లో నిక్షిప్తంచేసి, మమకారపు బరువుబాధ్యతలు
దిగవిడిచి నిర్విచారంగా తన అనంత ప్రయాణాన్ని కొన
సాగిస్తూనే ఉంది.

2

ఓప్రేయసీ! నా ఉద్యానవనంలోకి హారానికిరా. నిన్ను
చూడాలని ఆసక్తితో, ఒకదానిపై ఒకటిపడి తూ, బిడియంతో
తీసుకుంటూ నీ చూపులమీద పడుతూన్న నా ఉద్యానవన
విరికన్నెల ప్రక్కనుంచిరా. వస్తూవస్తూ కొన్నిటి దగ్గరయినా
నిలబడి ఆనందించు. ఆ ఆనందం తాత్కాలిక మయినా
అద్భుతంగా వుంటుంది.

ప్రేమయొక్క కానుక బిడియం. అదితనపేరు తాను ఎన్నడూ
చెప్పదు. చాటుమాటుగా సంచరిస్తూ ఎవరయినా కనబడితే
మెరపుతీగలా పారిపోతుంది. పోతూపోతూ సంతోషతరంగా
లతో పృథ్విని నింపుతుంది. పారిపోతూన్న దానిని వెంబడించి
పట్టుకోవాలి. లేకపోతే అది నీ కెన్నటికీ దొరకదు. ఒకటి
మాత్రం గుర్తుంచుకో!

గుంజుకుని బలవంతానపుచ్చుకున్న కట్నంమాత్రం నలిపివేసిన
పుష్పంలా, ఆ రేపేసినదీపంలా నిష్ప్రయోజనమే అవుతుంది.

3

నా ఉద్యానవనంలో అసంఖ్యాకంగా తీయటి పళ్ళు
గుత్తులు గుత్తులుగా వ్రేలాడుతున్నాయి. అవి బాగా పెరిగి

రసభారంతో అలసాలసంగా సూర్యకాంతిలో ఊగుతూంటాయి.

ఓ నాప్రేయసీ! నా ఉద్యానవనంలోకి సగర్వంగావచ్చి ఆ చల్లటి చెట్లనీడలో కూర్చో ఆరముగ్గిన పళ్ళను కోసుకో. వాటిమధురరసాల బరువుని నీపెదాలపై పూర్తిగాదించుకోనీ.

నా ఉద్యానవనంలోని సీతాకోకచిలుకలు వాటి సుందరమయిన రెక్కలను, సూర్యరశ్మిలో అందంగా విదిలిస్తూంటాయి. చెట్ల ఆకులు చక్కగా అల్లల్లాడుతూంటాయి. ఫలాలు పరిపక్వం పొందటానికి ఉవ్విళ్ళూరుతూంటాయి.

4

పసిరికపూవు భూతలానికి దగ్గరగా ఉన్నట్టే ఆమెగూడా నాహృదయానికి అతి సన్నిహితంగాఉంది. అలసిన అవయవాలకు మత్తునిద్రవలె, ఆమెనాకు అతి మధురమైంది. ఆమెపైనాకు గలప్రేమ, హేమంతపు నదీ ప్రవాహంలా, నిర్మలంగానూ, నిండుగానూ పరుగులు పెడుతూంది. కెరటాలతోనూ సుడులతోనూ కలసిపాడుతూన్న సెలయేటిగానంలా, నాకవిత నాఅనురాగ స్రవంతిలో ఏకమయి ఉతోంది.

తారాగణ సమేతంగా నభోమండలం లభించినా, అనంతైశ్వర్యములతో వసుంధరామండలం ప్రాప్తించినా, నాకు కించిత్తయినా సంతృప్తి ఉండదు-నా ప్రేయసీ నాతో కలిసిఉన్న,

పృథ్విలో కాస్త జాగా ఏమారుమూల దొరికినా చాలు,
సంపూరంగా తృప్తి పొందుతాను.

5

లోభత్వం ఎరుగని ఈ వసంతదినకాంతిలో ఏళంకలూ
లేక చకచకా ముందుకు సాగిపోతూన్న వారినిగురించి,—
నర్మతూ కేరుతూ ఉత్సాహంగా పరుగులు పెడతూ, వెను
దిరిగి చూడనివారిని గురించి, - తర్కాతీతమైన ఆనందపు
వేళల్లో కలకలలాడుతూ వికసించి, మరుక్షణంలో వాడి పడి
పోయినా నిర్విచారంగా ఉంటూన్న సురభిళ ప్రసూనాల
గురించి,—ఓ కవీ పాడుము.

నీగత జీవితపు కన్నీటిగాథల్ని, పన్నీటివలపుల్ని చెప్పటానికి
మానంవహించి కూర్చోకు-

రాత్రికిరాత్రి పూలనుండి విచ్చి, రాలిపోయిన పూరేకులను
ఏరుతూకూర్చోకు.-

నిన్ను మోసగించి పారిపోయిన ప్రియురాలిగూర్చి వ్యర్థప్రయ
త్నాలు చేయకు-

జీవితంలో ఏర్పడ్డ ఈఘోలనుపూడ్చుకు-వాటిని అలాపదలటం
వల్ల వాటి అంతరాంతరాల్లోంచి అపూర్వగాన స్రవంతి పైకి
ఎగచిమ్ముతుంది.

నాకు మిగిలిన జీవితం స్వల్పాతిస్వల్పం. జీవితంలో ఎక్కువభాగం ఒక్క వసంతంలో బ్రహ్మానందంగా నిర్వాచీగా గడపివేశాను నీతో - ఇప్పుడు నీకు ఒక ప్రణయగీతం రచించి పాడితే సరిపోతుంది. నీకెంగేలు మృదువుగా గ్రహించి సురభిళ ప్రసూనాలతో మాల అల్లుతేచాలు - కాంతులీనే రత్నాల కర్ణాభరణాన్నయి, ప్రియురాలి రహస్యంలా నీచెలిని నిరంతరం ఉంటే చాలు-

నీతో సాయంత్రాన ఒక్క-ఆట ధైర్యంచేసి ఆడి, అందులో ఓడిపోయి, నాస్వస్వం పోగొట్టుకుంటే చాలు--

ఈ మిగిలిన స్వల్పజీవితంలో నేనంతకంటే ఆశించను-

నా నావ అతి సున్నితమయింది, దుర్బలమయింది. ఝడివానలో బుసలుకొడుతూ మీదికెగురుతూన్న కెరటాలను దాటించి సమర్థమయిందికాదు. అయినా నీవు వస్తానంటే బయలుదేరిస్తాను.

మధురస్వప్నాల అలలతో కలత నిద్రచెందిన కాటురంగు జలాలుగల తీరం వెంబడి, -వంగిన కొమ్మల్లోంచి వెలువడుతూన్న పావురాయిల కువకువ నాదాలతో విషాదభరితా

లైన మిట్ట మధ్యాహ్నపు నీడలుగల తీరంవెంబడి - నా
నావను భద్రంగా నడిపించుకుని, నిన్ను తీసుకువెళతా.
సాయంకాలమున నీవు అలసిఉండగా, వ్రేలాడిఉన్న కలువ
పూవు ఒకటి నీ జెడలో పెట్టడానికి కోసి తెచ్చి, తరువాత
నీ దగ్గర శెలవు తీసుకుంటాను.

3

నా నావలో నీకు స్థలం ఉంచేను. ఒంటరిగా వరి కంకు
లతో నీవు ఉన్నావు. నా నావ ప్రయాణీకులతో క్రిక్కిరిసి
పోయింది. చాలా బరువు సామాన్లతో నింపబడింది. అయి
నప్పటికీ, జాగాలేదని నిన్నెలా వదిలివేయగలను? యవ్వ
నంతో మిసమిసలాడుతున్న నీ కోమల శరీరం అల్లల్లాడిపో
తూంది. నీ క్రీగంటి చూపుల్లో చిరునవ్వుల మెరపులు పరు
గెడుతున్నాయి. నీ పై వలిపము వర్షాంబుదంలా ఉంది. నా
నావలో వచ్చి కూచో - ఈ నావలో ఉన్న ప్రయాణీకులు
అందరూ దిగి భిన్నభిన్న మార్గాలలో ఎవరిలావులకు వారు
పెళ్ళిపోతారు. నువ్వు నా నావ టాపుమీద విశ్రమిస్తాండు.
ప్రయాణాంతమందు నిన్ను ఎవరూ వెనక్కి ఉంచరు.

నువ్వు ఎక్కడికి వెళుతున్నావనిగాని, ఎవరింటికనిగాని, ఎక్కడ
ఈ వరికంకుల్ని దాస్తున్నావనిగాని నిన్ను నేను అడగను.

తెరచాపల్ని ముడిచేసి, నావకు లంగరువేసి, సాయంకాలం
తీరిగ్గా కూచున్నప్పుడు మాత్రం, నువ్వు ఎక్కడికి 'వెళుతు

న్నావో, ఎవరింటికి వెళుతున్నావో, వరికంకుల్ని ఎక్కడ
దాచుకొంటున్నావో అని మనసులో అనుకుంటూ ఆశ్చర్య
పరవశుణ్ణి అవుతూంటాను.

9

ఓ కోమలీ! నీ బుట్ట బరువుగావుంది నీ శరీరం అలసి
పోయింది. నువ్వు వెళ్ళదలచుకున్న ప్రదేశం ఎంతదూరం
ఉంది? నీ ఫలాపేక్షతో వెళుతున్నావు! ఈ దారి సుదీర్ఘ
మైంది. మండుపెండలో నేలకాలిపోతోంది.

ఇటు కేసిచూడు! ఈ సరోవరం ఎంతో లోతుగాను, నిండు
గానూఉంది. ఇంకులోని నీళ్ళు కాకి కన్నుల్లా కాటుకరంగుగా
ఉన్నాయి. నువ్వు ఇలావచ్చి ఈ సరోవరజలాల్లో అలసిన
నీ చరణాలను ముంచుకో. మధ్యాహ్న జలతరంగాలమీది
తేలివచ్చిన శీతల సమీరం మృదుళాంగుళతో నీ ముంగురు
లను సవరిస్తుంది. పావురాయిలు కువకువారావాలతో జోల
పాటలు పాడుతాయి నీకు. సాంద్రతదుచ్చాయల్లో జరిగే
ప్రణయరహస్యాలను ఆకులు మర్మరధ్వనుల్లో నీకు విని
పిస్తాయి ఈ సమయంలో గంటలు గడిస్తేనేం? సూర్యుడు
అస్తమిస్తేనేం? సాంధ్యచీకట్లలో ఈఅయోమయ ప్రదేశంలో
దారి కనబడకపోతేనేం?

ఆ కనబడుతూన్నదే నా కుటీరం. ఆ పూల వెలుగుప్రక్కనే
ఉంది. నేను నా వెంబడే నిన్ను తీసుకువెళతా. నీకొకచక్కటి

తల్పము అమరుస్తా. ఒక దీపం ఉంచుతా. హాయిగా నువ్వు
నిద్రపో. ఉదయాన పాలుపిండుతూన్న ధ్వనులకు పట్టులులేచి
కిలకిలా రావాలు చేస్తూంకగా, నేను నిన్ను నిదుర లేపుతాను.

10

ఈ మధుపాలను స్వగృహాలనుంచే తరిమేదేమిటి ?
దృగ్గోచరమార్గాలను పసికట్టించి వాటిని పరుగెత్తించేదేమిటి?
ఆతురశతో కదులుతూన్న వాటి రెక్కలలోని ఝుంకారస్వరం
ఏమిటి? పూలగుండెల్లో నిదురించే గానాన్ని అవి ఎలా విన
గలుగుతున్నాయి? సిగ్గుతోను ఊనంతోను మూలదాగున్న
మకరంద శయ్యామందిరానికి మార్గం ఎలాకనుక్కున్నాయి?

11

దానికి జవాబు వసంతంలో క్రొత్తచిగుళ్ళు చిగర్చటం
ప్రారంభమవటమే! సముద్రం తరంగాల మీదుగా వృద్ధాన
వనంలోకి నసంతుడు ప్రవేశించటమే వాటికికాణం మలయ
పవనంలోని కదలికలు సంగీతాలు, ఉండుండి చెవిపడుతూన్న
చెదురు మదురు పాటలు: ప్రతమే!

సరి ఈ రోజు పరిసమాప్తి అయిపోయింది.

సముద్రతరంగాలమీదుగా వృద్ధానవనంలోకివచ్చేవసంతంలో
నా ప్రణయం ఎల్లప్పుడూ పుష్పిస్తూండుగాక! నా సంతోషం
ఉప్పొంగి, కరతాళధ్వనులు చేస్తూ, ఉల్లాసమయిన పాటలతో

నృత్యంచేస్తూ, ప్రభాతసుందరిని మేల్కొల్పి, ఆమెకు మధుర విస్మయం కలిగిస్తూండుగాక!

12

ఓ వసంతుడా ! యుగాలక్రితం నందనోద్యానపు దక్షిణద్వారం తెరచుకొని, నూత్నయవ్వనంతో ఉన్న ధరిత్రీ తలానికి దిగిరాగానే, స్త్రీ పురుషులు నవ్వుతూ, కేసుతూ ఇళ్ళనుండి బయటకు పరుగున వచ్చేసి, ఆడుతూ, పాడుతూ, ఆనందోన్మాదంతో ఒకరిపై ఒకరు పుష్పరజసుని జల్లుకుంటూ వసంతోత్సవం జరుపుకున్నారు. ఆ తొలిచైత్రంలో దారిపొడుగునా నీచ విరజిమ్మిన ఆ పరిమళ పుష్పాలనే ఏటేటా తీసుకొనిరా.

కలలుగా మాత్రం మిగిలిన ఆ నాటి సంతోష వైభవం, కాలగర్భాన కలసి కరగిపోయిన ఆ ఆనంద దినాల మాధుర్యం ఈనాడు స్మృతికిరాగా విషాదభరితలై విడికన్నెలు తమ సువాసనలు నిట్టూరుస్తున్నాయి.

తొలి ప్రణయంలో కొట్టుకుంటూన్న నా జీవితంలోకి కొంగ్రొత్త వింతలతో నీవు ప్రకాశించావు. అప్పటినుంచీ ఆ అనుభవంలేని ఆనందంయొక్క భీకరత్వం పచ్చని నిమ్మమొగ్గలలో దాగి ప్రతి ఏటా వస్తూంది. నీ ఎర్రగులాబీలు నా హృదయాంతర్గత అవ్యక్తభావాల్ని, తమ మాన జ్వాలలా తీసుకు పోతున్నాయి. కవితా రసాత్మకమైన ఈ మధుమాసపు

దివ్యక్షణాల స్మృతులు, నిర్విరామంగా చిగురుస్తూన్న
నీ చిగురాకుల పులకింతలలో మెదుల్తున్నాయి.

13

గతరాత్రి వెన్నెల వాహినిలో ప్రపంచం నిద్రపోతూం
డగా ఉద్యానవనంలో పొంగిపోతూన్న నా యవ్వన ద్రాక్షా
సన పాత్రను నీ కందిచ్చేను. అది నువ్వందుకుని పెదాల దగ్గ
రుంచుకొని ఆనందాతిశయంతో రెప్పలు మూసుకొని చిరు
నవ్వు నవ్వేవు. ఆసమయంలో నేను, నీ మేలిముసుగును మెల్లిగా
తొలగించి, నీ ఋంగుకులను సవరించి, మౌనంతో మధురాతి
మధురంగాడిన్న నీ ముద్దుల మోమును నాహృదయంమీదికి
లాక్కొన్నాను.

ఈరోజున, మంచుతో శీతలమయిన ప్రభాత ప్రశాంతవేళ,
సుస్సాతవై, మల్లెపూవువంటి తెల్లని చీరధరించి, పూలసజ్జతో
నిర్జన మార్గాన పాదచారివై దేవాలయానికి వెళుతూండగా,
ఆ ప్రక్కనే చెట్టుక్రింద శిరస్సు వంచుకొని నేను నిలబడి
ఉన్నాను.

14

ఓ నాప్రేయసీ! ఈనాడు ఆందోళన పడుతూన్నందుకు
మన్నించు తొలకరివాన కురుస్తోంది. నదీతీరాన గల అడవి
హర్షాతిరేకంతో గలగలారావం చేస్తోంది. విరగబూచినకడిమి
చెట్లు పోతూన్న పవనాన్ని పరిమళ మధురపాత్రల్ని అందిస్తూ
ప్రలోభ పెడుతున్నాయి అటుచూడు! ఆకాశంలో అన్ని

దిక్కులనుండి విద్యుల్లతలు చూపు తూపుల్ని రివ్వ రివ్వన
విసరుతున్నాయి. నీ శిరోజాల్లో గాలులు ఉద్ధృతంగా సంచ
రిస్తున్నాయి.

ఓ నా ప్రేయసీ! ఇప్పుడు ఆలస్యంగా నేను నీకు సత్కారం
చేస్తూన్నందుకు మన్నించు. వర్షాలు జోరుగా కురుస్తూన్నందు
వల్ల దారి తెన్నులు సరిగా కనబడలేదు మా గ్రామంలో పని
పాట్లు స్తబ్ధించిపోయేయి. పచ్చికబయళ్ళనీ ధ్వంసం అయి
పోయేయి. నీ కాటుక కళ్ళల్లో కురవబోయేవర్షం తన సంగీ
తాన్ని కనుగొంటుంది! నీ జడలోకి, మల్లెపూలను తన నీలి
చీర కొంగున కట్టుకు తెచ్చి నీ గుమ్మంలో వేచిఉంది ఆషాఢ
నెలతుక-

15

ఆమె నల్లపిల్లని ఆ పల్లెలో ఇరుగు, పొరుగు ప్రజ
అంటారు. - గాని ఆమె నా హృదయానికి మాత్రము నీలో
త్పలం. - ఆమె నలుపే కావచ్చు. గాని నల్లకలువలా
సుందరమయింది. పంటపొలాల్లో మొదటిసారి ఆమె నాకంట
బడినప్పుడు మబ్బుల్ని కప్పుకున్న కాంతిపుంజంలా ఉంది. ఆమె
శిరస్సును అవగుంతనంలేక సన్నంగా ఉంది. వదులుగా అల్లు
కున్నజడ మెడపై అందంగా వేలాడుతోంది. ఆ పల్లెప్రజ
అన్నట్లు ఆమె నలుపే కావచ్చు. గాని ఆమె అందమయిన
నల్లకళ్ళు నన్ను బాగా ఆకర్షించేయి. నేను ఆనందంపొందేను
వాటినిచూసి-

గాలినాడి తుపానును సూచిస్తోంది. ఆమె చుక్క-చుక్కల గోవు భయవిహ్వాలయై అంభారావం చేయగా ఆమె ఒక్క-పరుగున కుటీరంలోంచి బయటకు వచ్చింది. ఓ తుంగ తన విశాల వినీల నేత్రాలను మబ్బులకేసి త్రిప్పి, వస్తూన్న వర్షాడంబరాన్ని, ఆకాశంలో గమనించింది - అప్పుడు వరిపొలంలో ఒకమూలను నేను నుంచున్నాను. ఆమె నాకేసి చూచినట్లయితే నేను కనబడేవాణ్ణి. అది నా ఒక్క-డికే తెలుసు. మండు వేసవిలో వర్షపుజల్లుల్లోని సందేశంలా ఆమె నలుపు తప్త హృదయానికి చల్లదనాన్ని నేత్రానందాన్ని సమకూరుస్తుంది-

నిండుగా పూచిన అరణ్యసాంద్రచ్ఛాయలా పరిమళభరితమైన ఆమెనలుపుతప్తహృదయానికి చల్లదనాన్ని, నేత్రానందాన్ని, మనోరంజకతను సమకూరుస్తుంది-

వైశాఖ నిశీధిలోజాడ తెలియని ప్రేయసికోసం పరితపిస్తూన్న గాఢకాంక్షలా ఆమె నల్లగా ఉంది.

శిధిలసోపానములుగల ఈ మడుగు నానుకునే ఆమె కుటీరం ఉంది. వెదురుపొదల ఆకుల కదలికలతో కలక పెట్టబడిన చంద్రబింబాన్ని ఆ మడుగు నీట్లో చూస్తూ ఎన్నో నాయంత్రాలు ఆమె గడిపింది. వర్షదినాల్లో తడిభూమినుంచి బయల్పెడలిన దివ్యపరిమళం లేత వరి రెమ్మలమీదుగా అనేక సాన్లు ఆమె దగ్గరకు వచ్చింది.

ఆమె ముద్దుపేరు, ఇచ్చటగల పోకతోపుల్లోనూ, ముంగిళ్ళలోనూ కూచుని శీతాకాలపు రొజాయిలు కుట్టుకుంటూ, మాటామంతి ఆడుకుంటోన్న ఆ అమ్మాయిలకే తెలుసు -

ఈ మడుగులోనే, ఆమె ఈదుతూండేది ఈదుతూండేది ఆమె అవయవముల స్పృశులను ఆ మడుగు తన అగాధజలాల్లో నిశ్చింతం చేసుకుంది. ఆమె తడిపాదముల జాడలు ఆ బాటలో ప్రతిరోజూ అగపడుతూంటాయి.

బిందెలు పట్టుకొని నీటికోసంవచ్చిన యువతులందరూ ఆమెను ఏవో చిన్న చిన్న పరిహాసాలాడగా, వాటికే ఆమె చిరు నవ్వులు ఒలకబోయ సాగింది -

ఆ వృద్ధకర్షకుడు ఎడ్లను కడగటానికి నదికి తీసుకెళుతూ, ఆమెను పలుకరించడంకోసం ఆ గుమ్మందగ్గరప్రతిరోజూ ఆగు తాడు -

ఈ పల్లెప్రక్కనుంచే ఎన్నోపడవలు ప్రయాణంచేస్తూ వెళ్ళుతుంటాయి. ఎందరో ప్రయాణీకులు ఆ మట్టి క్రిందనే విశ్రమిస్తూంటారు. సంతకుపోయే జనాన్ని ఎక్కించుకొని అవతలి ఒడ్డుకు ఆ పడవ చేరుస్తోంటుంది.

కాని వాళ్ళేవరూ, ఈ పల్లెబాట ప్రక్కను, శిథిలసోపానములు గల మడుగుచెంతను ఉన్న నా ప్రేయసి ఉండే గుటీరాన్ని ఎన్నడూ గమనించలేదు.

మధుమాసపు ఉద్యానవనాల్లో మధుపాలు వదలకుండా తిరుగుతూండగా, కలువకన్నెలచూసి రేరాజు చిరునవ్వుల వెన్నెలలు చిలకరిస్తూండగా, మెరుపుతీగలు తళుకు ముద్దులను మేఘాలమీదకి విసరి పకపక నవ్వుతూ పారిపోతూండగా, కవి శేఖరుడు వృక్షములలోను, మేక్షములలోను తన్మయుడై ఒక మూలనుంచుని ఉండగానూ, -యుగాలు గతించేయి. అతడు తన హృదయాన్ని పూవులా నిశ్శబ్దంగా ఉంచుకొని చంద్రుని మాదిరిగా స్వప్నాల్లోంచి చూసేడు. వేసవి సమీరంలా పెరిగా తిరుగులాడేడు-

అదిఒకానొక మధుమాసపుసాయంసమయం. సూర్యాస్తమయ అర్ణవ అగాధపు లోతులలోంచి ఓ బుడగలా చంద్రుడు ఉదయించేడు. ఒక కన్నెపడుచు మొక్కలకు నీరుపోస్తోంది. మరొక తె తన నెమలిచేత నృత్యం చేయిస్తోంది కవి ఉత్సాహ భరితుడై ఈ విధంగా పాడనాగాడు.

“ఓమానవులారా! జగత్తుయొక్క రహస్యాన్ని నేను వెల్లడి, చేస్తున్నా వినండి! కలువకన్నె వెలవెలబోతున్న కారణం రేరాజు ప్రేమకోసమే. శతపత్రసుందరి ఉదయభానుడు అగపడగానే తనమేలి ముసుగు ప్రక్కకు తొలగించుకుంటుంది. దానికి కారణం నేను వేరేచెప్పాలా! తొలిమల్లెల చెవిలో

చేసే మధుప యుంకారంలో అంతరార్థం పండితునికి అర్థం కాదుగా? కవికి మాత్రం తెలుసు.”-

ఆ మాటలువిని సూర్యుడు సిగ్గుతో కింది క్రిందకు జారి పోయాడు-చంద్రుడు సిగ్గుతో చెట్లవెనుక తారట్లాడుతూ ఉండిపోయాడు-ఈ కవి కనపడుతూన్నంత అమాయకుడు కాదుసుమా! అంటూ తామర పద్మంతో గొణుగుతున్నాడు. మలయ పవనం - కన్నెపడుచులూ, కోడెగాళ్ళూ “జగత్తు యొక్కరహస్యం బట్టబయలయింది” అంటూ ఆనందింతో చప్పట్లు చరచసాగేరు ఒకరి కళ్ళల్లోకి ఒకళ్ళు తనివితీరా చూసుకుంటూ “మనరహస్యాల్ని కూడా గాలిలో విసరేద్దాం” అంటూ సంతోషంతో పాడేరు-

18

నీ హృదయం నాకు అర్పించినట్లయితే, నా జీవితం బాధ్యతల మయం అవుతుంది నాలుగు రోడ్లకూడలి నాను కొనే ఉంది నామందిరం. దాని తలుపులన్నీ తెరచే ఉంటాయి నామనస్సు మాత్రం అక్కడ ఉండదు. కారణం నేను పాడు తుంటాను.

నీ హృదయం నాకు అర్పిస్తే, నేనా విధంగా ఎందుకున్నానో సంజాయిషీ చెప్పకోనవసరం ఉండదు. ఇప్పుడు మధుర స్వరాల్లో నీకు వాగ్దానం చేస్తున్నాను గాని నా సంగీతం మూగవోయినట్లయితే ఆ వాగ్దానాన్ని నిలబెట్టుకోటం నేను

3)

చేసే ప్రయత్నాలచూసి ఏమీ అనుకోకుండా మన్నించాలి.
 వసంతంలోని ధర్మాలను, శిశిరంలో ఉల్లంఘించటం పరిపాటే
 కదా.

నీ హృదయం గాకు అర్పిద్దామనుకుంటే దాన్నే నిరంతరం
 స్మృతిపథంలో ఉంచుకోవద్దు—నీ సుందర నయనాలు ప్రణయ
 గానం చేస్తుండగా నీమధుర కంఠస్వరం నవ్వుల అలలతో
 నిండుకోగా, నువ్వుడిగే ప్రశ్నలకు నేనిచ్చే జవాబులు మొరటు
 గాను, పెంకెగాను, వాస్తవంతో పొత్తులేనివిగానూ ఉంటాయి.
 అయినా వాటిని మొదట విశ్వసించి, తరువాత విస్మరించటం
 శ్రేయోదాయకం.

19

మానవుడు తన యాభయోమేట సంసారాన్ని విడచి
 వానప్రస్థాశ్రమం స్వీకరించి అరణ్యాలకు వెళ్ళాలని పురాణాల్లో
 చెప్పబడింది.

ఆ అరణ్యాల్లో ఏకాంతవాసం యునకులకే అవసరమని కవి
 శేఖరుడు చాటుతున్నాడు. కారణం ఏమంటే అరణ్యాలు
 సుందర సురభిళ ప్రసూనాలకు జన్మభూమి. వివిధ పక్షి సంతకు
 లకు, మధుప వాతాలకూ ఆటపట్టు. అచ్చట పొదరిండ్లు ప్రేమ
 జంటల ప్రణయ రహస్యాలు పులకలకోసం నిరీక్షిస్తుంటాయి.
 మాలతీపూలను మనసారా ముద్దు పెట్టుకుంటూన్న అచ్చటి
 పండువెన్నెల్లో అగాధమైన సందేశం ఉంది. గానిదాన్ని అర్థం
 చేసుకోగలవారు యాభైకి బాగాలోపు వయస్సుగలవారే.

పాపం! యవ్వనానికి అనుభవంలేదు. హఠంజా స్తి. ఒకరు చెబితే
 వినేదికాదు. అంచేత ఆ అవకాశం యవ్వనానికే ఇవ్వాలి. సంసార
 భారాన్ని వయసుమళ్ళినవారు స్వీకరించాలి. వయసులో ఉన్న
 వాళ్ళు వనాలకు వెళ్ళి, తరుచ్చాయల్లో నివసిస్తూ ప్రేమ
 భిక్షాటనలోని కఠిన నియమాలను అలవర్చుకోవాలి. ఇదే
 సరయిన పద్ధతి-

20

ఓ నా కవితా! నీ విలువెక్కడే?

మలయమానుతాన్ని నశ్యంతో మిలినపరచే పండితోత్తముల
 దగ్గరా? చెట్టుముందా; విత్తుముందా అని నిరంతరం వ్యర్థ
 వాగ్విద్వాదులు చేసుకునే తార్కికుల దగ్గరా? నిలకడలేక
 పరుగులు పెట్టిపోతూన్న బుద్ధద ప్రాయపు జీవితాన్ని చీవాట్లు
 పెట్టి కోప్పడుతూన్న పండిపోయిన ఆకుల దగ్గరా? నాకవిత
 కామకాను అని అరచింది.

ఓ నా కవితా! నీవిలువెక్కడే?

తోలు గుస్తులు ధరించి, పసిడి ఛాయ కలిగి దాసీలచేత
 దుమ్ము మలిపించుకుంటూ, ఎవరిచేతా తాకబడక, ఊరూ
 పేరూలేని ఉత్సవిగ్రహానికి అంకితంచేయబడ్డ అసూర్యంపశ్య
 లయిన పుటలతో, ఆల్మారాల్లో నూలుగుతున్న గ్రంథాలు
 గల, - ఆ భాగ్యశాలి, ఆహంకారం, కండబలంతో

అపరిమితంగా బలిసి చలువరాతి ప్లాసాదాల్లో ఉండే ఆ
అద్భుతవంతుడు ఉండేచోటా! నా కవిత బెక్కుతూ కాదు
కాదు అంది.

ఓ నా కవితా! నీ విలువెక్కడే?

పుస్తకాలమీద తలపెట్టుకొని మనసెక్కడో యవ్వన మధుర
స్వాప్నిక సీమల్లో విహరిస్తూండగా కూచున్న యువ విద్యార్థి
దగ్గరా? లేక వచనం వీరవిహారం చేస్తూండగా, పద్యం
లోలోపలే దాగుండిపోయిన ఆ స్థలంలోనా? ధూళిదూసరితమై
చిందరవందరగానున్న అక్కడా నీ దాగుడు మూతలు? నా
కవిత సిగ్గుపడి మానంగా ఊగుకుంది.

ఓ నా కవితా! నీ విలువెక్కడే?

ఒక్కక్షణమైనా తీరికలేకుండాఉండే ఆ నవోధఉండే ఇంటా?
తీరిక చిక్కిన ఊణంలో శయనమందిరానికి పరుగెత్తి, పసి
పాపచేతిలో నలిగి, తన శిరోజాల సువాసనలతో ఘుమ
ఘుమలాడుతూన్న ప్రణయ గ్రంథాన్ని దిండు క్రిందనుంచి
తీసి చదువుకునే అక్కడా? నా కవిత గాఢనిట్టూర్పువిడచి,
అస్పష్టకోరికతో చలించింది.

ఓ నా కవితా! నీ విలువెక్కడే?

ఎక్కడయితే పక్షిపాటల్లో ఏచిన్నస్వరంకూడా నష్టపోకుండా
వినగలుగుతామో అక్కడా? ఎక్కడయితే సెలవేటి అస్పష్ట
వాచాలత, పరిపూర్ణ బుద్ధివికాసాన్ని పొందుతుందో

అక్కడా? ఎక్కడయితే విశ్వవీణాతంత్రులన్నీ తమ గానా
మతాన్ని విరహ హృదయాలపై వర్షిస్తాయో అక్కడా?
నాకవిత ఆనందంలో ఉప్పొంగి “అవునవుచు అక్కడే” అని
ఎలుగెత్తి చెప్పింది.

21

(దేవేంద్రనాథ్ సేన్ బెంగాలీకి అనువాదం)

నా ప్రేయసీ! జీవిత ఉషోదయానికి ముందే మధుర
స్వాన్నిక జలపాతంక్రింద నుంచుని, అందులోని దురుసుతనాన్ని
నీ రక్తంలో నింపుకొంటున్నావేమో అని నేను అనుకుంటు
న్నాను—

నందనవనంగుండా నీవు వచ్చే సమయంలో సంతోషంతో
ఉన్న మల్లెలు, మందారాలు. కలువలు, గన్నేరులు కుప్పలు
కుప్పలుగా నీ దోసిళ్ళలోరాలి నీహృదయంలో జొరబడి పెంకె
తనం చేస్తున్నాయేమో అని అనుకుంటున్నాను.

నీ నవ్వు-మాటలు వినరాని రాగరాగిణియైన పాట.

నీ నవ్వు - కంటి కగపడక ఘుచుఘుచులాడే దివ్యపరిమళం.

నీనవ్వు నీహృదయాన చంద్రుడు దాగుండగా, నీపెదాల కిటికీ
లోంచి ప్రసరిస్తూన్న పండువెన్నెల-

వాటికి కారణాలు ఏవని నేనడగను. తెలిసినా మరచిపోతాను-

22

భవిష్యత్తులో ఏనాడయినా బృందావనంలో పశులకాపరి
జన్మ లభిస్తుందంటే, ఈనాడు నాకు గల పరువు ప్రతిష్ఠలు,
సంస్కృతీ సభ్యతలు నా స్వగృహంలోనే నేలమట్టం అనటానికి
సంతోషపూర్వకంగా అంగీకరిస్తాను.

ఆ బాలగోపాలుడు వటవృక్షచ్ఛాయలో కూచుని ఆలమంద
లను మేపుతూ, గుంజా పుష్పాలతో తీరిగ్గా మాలలు అల్లు
కుంటూ, గంభీర శీతల యమునా ప్రవాహంలోకి రివ్వన
దూకుతూ, ఈదుతూంటాడు.

అతను తన సహచరులను వేకువనే పిలిచి లేపుతాడు. ఆ సమ
యాననే ఇళ్ళు కవ్వపు సవ్వడలతో నిండిపోతాయి-ధూళి
మేఘాల్ని లేపుకుంటూ పశువులు మేతకు పోతూంటాయి.
గోపాంగనలు ఆవులకు పాలుతీయటానికి ముంగిళ్ళలోనికి
వస్తూంటారు-

తమాల వృక్షాలక్రింద నీడలు దట్టంగా వ్యాపిస్తూండగా-
నదీతీరాన్ని సంధ్యాచీకట్లు అలముకుంటూండగా-దురుసైన
యమునా నదిని దాటుతూ గొల్లభామలు భయకంపితలు అవు

తూండగా - బిగ్గరగా క్రేంకార వాలుచేస్తూ పురులవిప్పిమయూ
గాలు నాట్యంచేస్తూండగా - ఆ గోపాలబాలుడు వేసవి
మబ్బల్ని వీక్షిస్తూంటాడు -

నవవికసిత కుసుమంలా చైత్రనిశీధి ఆపాటమధురంగాండగా,
నెమిలిఫించాన్ని శిరసున అలంకరించుకొని, ఆ అడవిలో
అతడు మాయమయిపోతాడు. ఊయలత్రాళ్ళు కొమ్మల
పూలతో అందంగా అల్లబడ్డాయి. మలయ మారుతం మధుర
గానంతో శ్పందిస్తూంది. ఆ సమయాన యమునా నదీతీరాన
ఆనందంలోఉన్న ఆ పశులకాశరి బాలకులంతా జేరుతారు.
సోదగులారా ఈ నవీన వంగ దేశంయొక్క నూతన యుగానికి
నేను ఎన్నటికీ నాయకుడుగా ఉండను. అజ్ఞానాంధకారంలో
అలమటిస్తూన్న వారికి సంస్కృతీజ్ఞాన దీపకను వెలిగించడానికి
నేనేమీ పాటుపడను.

నేను కాంక్షించేదల్లా ఒక్కటే. అశోక వృక్షచ్ఛాయలలో,
గొల్లభామలు పెరుగు తరచుతూంటే బృందావన సీమలో
ఏదో ఓ పల్లెలో నేను జన్మిస్తే చాలు !

23

నదీ ఇసుక తీరం అంటే నాకు ప్రేమ. ఒంటరిగాఉన్న
అచ్చటి పడియల్లో బాతులు అరుస్తూంటాయి. తాబేళ్లు సూర్య
రశ్మిలో చలి కాగుతూంటాయి. సాయంత్రాన దారితిప్పిన

బెస్తల చాపల డింగీలు ఏపుగా పెరిగిన రెల్లుమబ్బల నీడల
మరుగున ఆశ్రయం పొందుతూంటాయి...

నదీ అరణ్యతీరం అంటే నీకు ప్రేయం. అక్కడ వెదురుపొదల
బాహుయుగ్మల్లో నీడలు ముసురుకుంటూంటాయి మెలికలు
తిరిగిన దారిగుండా అంగనలు బిందెలు పట్టుకుని అక్కడికి
వస్తారు.

ఆ నదీ మనిద్దరి మధ్యా ప్రవహిస్తో ఉభయ తీరాలకు ఆపాటే
సమానంగా పాడుతోంది. మీద నక్షత్రాలు మెరుస్తూండగా
చూస్తూ క్రింద ఇసుకమీద ఒంటరిగా పడుకొని ఆపాట నేను
విన్నాను. నీటవాలుగాఉన్న ఒడ్డు అంచున ఉషఃకాంతిలో
కూచుని ఆపాట నీవూ విన్నావు. అందులోఉన్న ఉత్తమాటలే
నేను విన్నాను. అవి నీకు తెలియవు. అది నీకు చెప్పిన రహస్యం
ఏమిటో ఒక విచిత్రంగానే తెలియకుండా అయిపోయింది
నాకు.

24

కిటికీ సగం తెరచి, అవగుంతనం సగం ఎత్తుకొని, తలుకు
గాజులమూట ధరించిన గాజులవానికోసం అక్కడనిలబడి నీవు
నిరీక్షిస్తూంటావు. మట్టిబాటలో కిరుపెడుతూ పోతూన్న
బరువుబండీని, దిజ్జుండలం వెంబడే దూరానగల నదిమీదుగా
బంగురుకుపోతూన్న పడవతెచ్చాప కొయ్యల్ని తీర్చి పరి
శీలిస్తూంటావు.

నీకు ప్రపంచం అంటే, రాట్నం ఒడుకుతూ అర్థంలేని వరుసలు పెట్టి అస్పష్టరూప కల్పనలతో ఆమామాషీగా పాడేముసలమ్మ పాటలా ఉంది.

ఉడుకబోస్తూన్న ఈ మిట్టమధ్యాహ్నం ఆగంతుకుడు బయలుదేరి వింతవస్తువులతో నిండిన బుట్టను మోసుకొని వస్తున్నాడేమో ఎవరికి తెలుసు? అతడు స్పష్టంగా కేకవేస్తూ నీ గుమ్మం ముందునుంచే వెళతాడు. వెంటనే నీవు కిటికీ రెక్కలు పూర్తిగా తెరచి, మేలిముసుగుతీసి విసిరివైచి. స్వప్నసాంధ్య చీకటినుంచి బయటకురా. విధివ్రాత ఎలాగుంటే అలా జరుగుతుంది.

25

నీ కోమల కరపల్లవాలను నా చేతుల్లోకి తీసుకోగానే, నీ కళ్ళ నీలిలోతులలో నా హృదయం మునకలువేసి. మాటల చాటున మానం వెనుకా ఉండి తప్పించుకు పారిపోతూన్న నిన్ను వెతుకుతూంటుంది.

ఈ చంచలమైన ప్రేమరాలితో తృప్తిపడాలని నాకు తెలుసు. నాలుగురోడ్లమధ్యా ఓక్షణం కలుసుకోవటంవల్లనే ఆమె అలా వెళ్ళిపోయివుంటుంది. ఈ లోకాల గుంపుల్లోంచి, ఈ పద్మశ్యాహాల్లోంచి, నిన్నుతీసుకుపోగల శక్తి నా దగ్గర ఉందా? నోరు తెరుచుకుని ఉన్నమృత్యుద్వారాలతో కూడు

కున్న అంధకార బంధురమైన దారిలో, నీ జీవితాన్ని నిలబెట్టి
ఉంచగల ఆహారం నాదగ్గర ఉందా ?

26

అదృష్టవశాత్తు, నా గురించి నీవు ఆలోచిస్తే, నే
నుప్పొంగి నీకో పాట పాడుతాను. వర్షిస్తూన్న సాయంసుందరి
తననీడలను నదిమీదవిడచి; తన మందకాంతిని ప్రతీచీ దిశకు
మెల్లగా ఈడ్చుకు పోతుండగా-ఆటపాటలకు ప్రాద్దుచాలని
ఆ సమయాన నీగురించి పాడుతాను సంతోషంతో-

మేడమీది వసారాలో దక్షిణాన నీవు ఒంటరిగా కూచుం
టావు. నేను కారుచీకట్లతో నిండినగదిలోంచి పాడుతుంటాను.
చీకటి ఎక్కువవుతూండగా, తడిసిన ఆకుల సువాసన నీ కిటికీ
లోంచి వస్తుంది. తుపాను గాలులు కొబ్బరితోపుల్లో హోరు
పెడతాయి.

ఆ సమయంలో దీపం నాగదిలోకి తీసుకురాగానే, నేను వెళ్ళి
పోతాను. బహుశా అప్పుడు నిశాకాంత సలహా స్వీకరించి
నాపాట వింటావేమో! గాని అప్పుడు నేను మానంగా
ఉంటాను.

27

నా సర్వస్వం నా పళ్లెంలో నింపి నీకు సమర్పించేను.
రీపు ఏపాద సన్నిధికి ఏమిటి తీసుకురాగలనని. ఆలోచిస్తు

న్నాను! వసంత కాలాంతాన, సుమహీనమైన మోము
శాఖలను మీదికెత్తుకొని, ఆకాశంలోకి దీనంగా చూస్తోన్న
చెట్టులా నేనున్నాను.

నా లోగడ ఆరాధనలలో వేటిలోనైనా, అక్షయ అశృధారల
చేత వాడకుండాఉన్న పూవు ఒక్కటిలేదా ?

ఉన్నట్టయితే దాన్ని నా స్మృతి పథంలో ఉంచుకొని వసంత
కాలాంతమున శలవు తీసుకునేందుకు నేను నీ దగ్గరకువచ్చి
శూన్య హస్తాలతో నుంచుండగా, నీ సుందర నయనాలతో
నన్ను అభినందిస్తావా?

28

ఆమె నాశిరసుని దగ్గర కూచున్నట్లు, ప్రేళ్ళతో నా
జుత్తును సున్నితంగా కదుపుతూన్నట్లు, మధుర స్పర్శలతో
గిలిగింతలు పెడుతూన్నట్లు నేను కలగన్నాను. ఆమెముఖాన్ని
చూసి, పెగలని మాటల అమిత వ్యధచేత నా నిద్రాభంగం
అయ్యేంతవరకు, నేను కన్నీటితో అలా పెనగులాడుతూనే
ఉన్నాను.

నేను నిద్రలేచి కూచుని చూసేసరికి కిటికీ మీదుగా ఉన్న
ఆకాశంలోని పాలవెల్లున కాంతి జ్వాలల్లోఉన్న మాన
ప్రపంచంలా కనబడింది. ఇప్పుడు నాకు వచ్చిన కలను పోలిన
కలే ఆమెకూ వస్తే ఎంతబాగుండు ననుకున్నాను.

29

పూలవెలుగు మీదుగా మా ఇద్దరికళ్యాకలుసుకొన్నప్పుడు ఆమెకు ఏదోచెప్పాలని అనుకున్నాను. గాని ఆమె వెళ్ళిపోయింది. ఆమెకు చెబుదామనుకున్న మాట రాత్రింబవళ్లు గంటల కెరటాలమీద పడవలా, నా హృదయంలో అలా కొట్టుకొంటూనే ఉంది. శిశిరమేఘాల్లో పయనిస్తూ ఆమె కోసం అంతులేని అన్వేషణసాగిస్తూ, నష్టపోయిన క్షణాన్ని సూర్యాస్తమయంలో వెతుక్కుంటూ, సాయం కుసుమాలలో వికసిద్దామని అభిలషిస్తూన్నట్లుగా కనబడుతూంది.

ఆమెకు నేను చెబుదామనుకున్న మాట, నిరాశా సాంధ్య చీకటిలో తన అర్ధాన్ని వెతుక్కునేందుకు నా హృదయంలో మిణుకు మిణుకుమని మిణుగురులా మెరుస్తోంది.

30

మూగవోయిన ప్రణయతీవ్రబాధలా, వసంత విరులు నిడివడ్డాయి. వాటి ఊర్పులలో నాపాతరోజుల పాటలుకూడా జ్ఞాపకానికి వచ్చేయి. నా హృదయంలో హఠాత్తుగా కోరికలు రేకెత్తేయి. నా ప్రేయసి రాలేదుగాని ఆమె మధుర స్పర్శతో నా శరీరం నిండిపోయింది. ఆమె కంఠస్వరము పరిమళ సస్యాలమీంచి వస్తోంది ఆమె దృష్టి వినీలాకాశపు విషాదపు లోతుల్లో ఉంది. గాని ఆమె నేత్రాలు ఎక్కడున్నాయో? ఆమెతీపి ముద్దులు గాలిలో ఎగిరిపోతున్నాయి. గాని ఆమె పెదాలు ఎక్కడున్నాయో?

31

“ క ద ం బ ం ”

(సత్యేంద్రనాథ్ దత్తా బెంగాలీ పాఠంనుంచి)

నా పూలు అన్నీ పాలు, తేనె, ద్రాక్షాసవంలాంటివి. వాటన్నిటినీ, పసిడివన్నె దారంతో కట్టేను. నేనంత జాగ్రత్తగావున్నా అవి నన్ను తప్పించుకుని పారిపోయాయి దారం మాత్రం మిగిలింది.

నా పాటలు, పాలూ, తేనె, ద్రాక్షాసవంలాంటివి. నాగుండె చప్పుళ్లలయలలో వాటిని ఆకట్టి ఉంచేను. గాని సోమరితాలం యొక్క బిడ్డలవటంచేత అవి రెక్కలు విప్పకొని ఎగిరిపోయాయి. నా హృదయం మాత్రం నిశ్శబ్దంలో చప్పుడు చేస్తూంది.

నా ప్రేయసి సౌందర్యం పాలూ, తేనె, ద్రాక్షాసవంలాంటిది. ఆమె పెదాలు ప్రభాతగులాబీ దళాలు. ఆమె కళ్లు తుమ్మెద నలుపు నా హృదయాన్ని నిశ్శబ్దంగా ఉంచేను ఆమె భయ పడకుండా. గాని నా పూలవలె, నా పాటవలె, ఆమె కూడా నన్ను తప్పించుకుని పారిపోయింది నా ప్రేమ మాత్రం ఒక్కటే రిగా మిగిలింది.

32

వసంతుడు మనయింటి తలుపు ఎన్నో సార్లు తట్టి పిలిచేడు. అప్పుడు నేను పనిపాటుల్లో మునిగి తీయలేకపోయాను.

నీవాజవాబుకుడా ఇయ్యలేదు. ఇప్పుడు నేను ఏకాకినైవిరహ బాధతో కుమిలిపోతుండగా వసంతుడు తిరిగినచ్చాడు. గాని అతనిని ఎలా పంపేయటమో తెలియటంలేదు. ఆనాడు మనకు ఆనందం సమకూర్చటానికి అతను రాగా తలుపులు మూసి తీయలేదు. కాబట్టి ఈనాడు దుఃఖాన్ని ప్రసాదించటానికి అతను రాగానే విధిగా దారిఇయ్యాలి.

33

దుందుడుకు వసంతుడు ఆనాడు కలకల నవ్వుతూ నాజీవితో ద్యానవనంలోకి అడుగిడి, అసంఖ్యాకమైన గులా బీలతో కాలాన్ని బరువెక్కించి, అశోక కిసలయాల కెంపుల ముద్దులతో ఆకాశాన్ని అరుణజ్వాలామయంచేశావు. ఈనాడు నిర్మానుష్యమైన సందుగొందుల్లోంచి నిశ్శబ్దంతో బరువెక్కి సుదీర్ఘలోచనలోడెన్న నీడలవెంబడి నా ఏకాంతవాసంలోకి జొరబడ్డావు. మేడమీదివసారాలో నిశ్చలంగాకూచుని, వెల వెలపోతూన్న ఆకాశవర్ణంలో అలసి మూర్ఛపోయిన పుడమి పచ్చపైర్లను పొలాలమీదుగా చూస్తున్నావు.

34

క్రిందికి దిగిన వర్షమేఘంలా, మనవీడ్కోలు సమయం రాగానే, నీచేతికి ఎర్రని తోరంకట్టడానికి మాత్రమే వీలు చిక్కింది. నాచేతులు ఒణికేయి ఈనాడు, ఈ పచ్చగడ్డిమీద ఒంటరిగా కూచుండగా నా మనస్సులో మెదిలి నన్ను ఒణి

కించే ప్రశ్న ఒకటే ఒకటి ఉంది. అది “అనాడు నేను నీ చేతికి కట్టిన ఎర్రనితోరం. ఇప్పటికి ఉంచుకున్నావా లేదా” అని. పూస్తోన్న అవిసె పొలాల పొలిమేర ఉన్న సన్ననిబొటగుండా నీవు వెళ్ళిపోయావు గతరాత్రి నేనిచ్చిన పూదండ నీ జడలో వేలాడు తూండగా నేను చూసేను

నవవికసిత కుసుమాలను ఉదయాన్నే ఏరి, కడసారికానుకగా నీకు ఇద్దామని అనుకున్నాను. గాని నువ్వెందుకు ఆగలేదు ! నీజడలో వ్రేలాడుతూన్న పూదండ నీకు తెలియకుండా త్రోవలో జారిపోయి ఉంటుంది.

ఉదయ సాయంత్రాల ఎన్నోపాటలు నేను నీకు పాడేను. నీవు వెళ్ళిపోయినప్పుడు వాటిలో ఆఖరిదాన్ని నీ గొంతులో దాచుకుని మరీ వెళ్ళేవు. లోగడ ఎన్నడూపాడని సరికొత్త పాట ఒకటి పాడుతానంటే వినటానికి ఒక్కక్షణం అయినా నువ్వు నుంచోలేదు. పొలాల్లో తిరుగుతూ చెవులు గింగిర్లు పెట్టేట్టు అవిరళంగా నాపాటను పాడుకొని విసుగుపొందే వేమో!

35

గతరాత్రి వర్షమేఘములు ఉరుముతూ భయపించ సాగేయి. ఝంఝూ మారుతాల పిడికిలి పట్టులనుంచి తప్పించుకునేందుకు ఉసిరిక కొమ్మలు పెనగులాడుతున్నాయి. ఆ ఏకాంత నిశీధిలో, వర్షపుహోరులో, నాప్రియసి కలలో కని

పిస్తుందని ఆశించేను. పొలాలమీంచి పరుగులు పెడుతూ గాలులు ఇంకా ఘోషపెడుతూనే ఉన్నాయి.

ప్రభాతసుందరి బుగ్గలు కన్నీటిచారికలతో నిండి పాలిపోయేయి నా కలలన్నీ కరగి మాయమైపోయాయి. కఠినమైన నిజమాత్రం నిలబడింది. కలలుకూడా వాటిని జాన్ననుసరించి నడుచుకుంటాయి.

గతరాత్రి చిమ్మచీకటి, తుపానుమైకంతోఉంది. నిశాకాంత మేలిముసుగులా ఉన్నవర్షాన్ని తుపానుగాలులు చింపి అటూ ఇటూ విసరిపారేస్తున్నాయి చుక్కలు కరువైన ఆ చీకటి రాత్రిలో, హోరున కురుస్తూన్నవర్షంలో, మిథ్యాస్వరూపిణిగా నా ప్రేయసి నాదగ్గరకువస్తే, సత్యం అసూయ పడుతుందా ?

36

ఓనా సంకెలలారా? నాహృదయంలో మీదుసంగీతం పాడేరు. నేను పగలల్లా మీతో ఆ : కొని, మిమ్మల్ని నా ఆభరణాలుగా చేసుకున్నాను ఓ నా సంకెలలారా! మనం ఆప్తమిత్రులం అయ్యేం. మీరంటే నేను భయపడ్డ రోజులుండేవి. గాని నా భయమే మిమ్మల్ని మరీమరీ ప్రేమింప చేసింది. సుదీర్ఘగాఢాంధకార నిశలలో మీరు నాతోకలసి వుండేవారు. ఓ సంకెలలారా ! మీదగ్గర శైలవృతీసుకునే ఘుండు మీకు వందనం చేస్తున్నాను—

37

ఓనా పడవా! నీచుక్కాని అనేకసార్లు విరిగిపోయింది. నీ తెరచాపలు పీలికలు పీలికలుగా చిరిగి జీర్ణమయ్యాయి. ఇచ్చినసలహా పెడచెవినిబెట్టి లంగరు ఎత్తుకొని సముద్రంలోకి వెళ్ళిపోయేవు. ఇప్పుడు నీప్రక్కలోని బీట పెరిగి పెద్దదవు తూంది. నీలోపల బరువు మరీ అధికంగాఉంది. వెంటనే నీ ప్రయాణం ఆపుచేసి, ఒడ్డుకుచేరి అలలు జోకొడుతూండగా హాయిగా నిద్రపో -

నా హెచ్చరికంతా వృథా అయిపోతుందని నాకు తెలుసు. ఈ భయంకర కాళరాత్రి ముసుగుముఖం నిన్ను ప్రలోభ పెడు తూంది. తుపానులోని ఉత్తుంగ తరంగాల ఉన్నాదం నిన్ను బాగా ఆవహించింది. కడలికెరటాల సంగీతపు హోరు రెచ్చి పోతోంది. ఆ భయంకర విలయతాండవాన్ని చూసిన నీవు ఒణికిపోతున్నావు. అందుచేత ఓనా పడవా! నీ గొలుసులు త్రెంచుకొని, స్వేచ్ఛపొంది, నిర్భయంగా పరుగెత్తుకువెళ్ళి, వినాశంనుండి రక్షించుకో.

38

చిన్నతనంలో నేను జారిపడి కొట్టుకుపోయిన ప్రవాహం అతి ఉద్ధృతమయింది. ఆ సమయంలో వసంత సమీరం ఇష్టారాజ్యంగా మితిమీరి వీచసాగింది. రక్తారుణ పుష్పాలతో వృక్షాలు జ్వలిస్తున్నాయి. పక్షులు నిద్రమాని శ్రవణపేయంగా

పాడుతున్నాయి. మోహవెల్లువలో పడిననేను కళ్ళు తిరిగేంత వడిలో కొట్టుకుపోసాగేను. ప్రపంచాన్ని చూడటానికిగాని, మంచీచెడూగాని తెలుసుకునేందుకు వీలులేక పోయింది. అప్పుడు—

ఇప్పుడు యవ్వనం పొంగి పొరలుతోంది. గాని నేను ఒడ్డున కూరుకుపోయాను. సమస్త చరా చరాల గభీరగానాన్ని నేను వినగలుగుతున్నాను. వినీలాకాశం నక్షత్ర విరాజమానమైన తన హృదయాన్ని నాకోసం తెరచి ఉంచింది.

39

నా నేత్రాంతరాల్లో, నిర్నిమేషంగా చూస్తూకూచున్న వ్యక్తి ఒకడున్నాడు. స్మృతి తీరాలకావల ఉన్నయుగాల్లోని, జాల్లోని సమస్త విషయాలను చూసినవ్యక్తివలె అతడు కనబడుతాడు విస్మరింపబడ్డ ఆనాటి దృశ్యాలు పచ్చికమీద మెరుస్తూ, తలిరాకుల మీద ఒణుకుతుంటాయి.

తాళకాగణాలు విహారానికి బయలుదేరే సాంధ్యసమయాల్లో, ఒకే ఒక ప్రేయసి సుందరవదనాన్ని కొంగ్రొత్త ముసుగుల మరుగున అతడు చూస్తూంటాడు—అందుచేతనే అతని హృదయాకాశము ప్రియురాలి కలయికలు ఎడబాట్ల బాధలతో బరువుగా మూలుగుతూంటుంది. ఈ వసంత సమీరం యుగ యుగాల ప్రణయ రహస్యాలతోను, కాంక్షలతోను నిండుకొని ఉంది.

మాయమైన నా యవ్వనం దగ్గరనుంచి ఈ విధంగా సందేశం వచ్చింది.

“జననమొందని వై శాఖ మాసపు ప్రకంపనలలోనూ, పాడని పాటలతో గంటలు వ్యధాభరితమవుచూన్న చోట, నేను నీ కోసం కాచుకొని ఉంటాను-వయస్సుయొక్క శిథిల పథాల మీదుగా మృత్యుద్వారాలలోంచి నా దగ్గరకు రా. ఏమంటే-కలులు కరగిపోతాయి. ఆశలు భగ్నమవుతాయి. కూడబెట్టుకున్న సంవత్సర ఫలాలు పాడయిపోతాయి-గాని నేను మాత్రం శాశ్వత సత్యాన్ని ఒక తీరంనుంచి వేరొక తీరానికి పయనించే నీ అనంత జీవిత యాత్రలో నన్ను మళ్ళా మళ్ళా కలుసుకుంటూనే ఉంటావు...”-

ఆ పడుచులు నదిలో నీరు తేవడానికి బయలుదేరారు. వాళ్ళ కలకల సవ్వలు ఆ చెట్లలోంచి వినబడుతున్నాయి. వాళ్ళను ఆ దారిలో-ఎక్కడయితే మేకలు నీడల్లో తిరుగుతూ మేత మేస్తూంటాయో,-ఎక్కడయితే రాలిన ఆకులమీంచి నీడల్లోకి ఉడుతలు దుముకుతూ పరుగిడుతుంటాయో ఆ దారిలో-వాళ్ళను కలుసుకుందామని అభిలషిస్తున్నాను.

గాని ఈనాటి పని పూర్తయిపోయింది-

నాకుండలు నిండిపోయేయి-నే వెళ్ళిపోతాను - నిగనిగలాడు
తూన్న పోక ఆకులలోని పసిమిని వీక్షిస్తూ, నదిలో నీరు తేటా
నికి వెళుతూన్న వన్నెలాడుల కిలకిల నవ్వులు వింటూ నా
గుమ్మంలో నేను నుంచుంటాను.

హిమార్ద్ర సుందర ప్రభాత సమయాననూ, సాయం సంధ్యా
వేళలలోనూ, బరువైన నా నిండు కుండను ప్రతిరోజూ
మోసుకు వెళ్ళటం అంటే నాకు ప్రీతి-

నామనస్సుకు తోచని సమయంలోదానిలోని జలం గలగలా
రావం చేస్తూ, ముద్దుముద్దుగా నాతో ఏవో మాటాడేది.
తీయని తలపుల నిశ్శబ్దమైన నవ్వుతో శృతికలిపి అదికూడా
నవ్వుతూండేది. నేను విచారగ్రస్తుడనై, ఉండగా, కన్నీరు
కారుస్తూ వెక్కి-వెక్కి ఏడ్చి నా హృదయంలో మాట్లాడేది.
నేను దానిని తుపాను రోజుల్లోకూడా - పావురాల ఆందో
ళిత కూజితాలను ముంచెత్తి హోరున కురుస్తూన్న ఝడి
వానలో సయితం - మోసుకు వెళ్ళేవాణ్ణి-

ఈనాటి నాపని పూర్తయింది. నా కుండలు నిండిపోయేయి.
పశ్చిమాన వెలుతురు క్షీణిస్తోంది. చెట్లక్రింద నీడలు గుమి
గూడుతున్నాయి. అవిసె పొలాలనుండి గాఢ నిట్టూర్పు
వచ్చింది. యమనాతీరానికి పోయేబాటనే నా ఆశాప్రపూర్ణ
నయనాలు వెంబడించి వెళుతుంటాయి-

నీవు కేవలం బామ్మవేనా ? ఆ కనబడే నక్షత్రాల్లా నిజమైన దానివి గావా? ఈ ధూళిలా కూడా నిజమైన దానివి గావా ? అవి చైతన్యంతో స్పందిస్తుంటాయి. గాని ఓ రంగుల చిత్రమా ! నువ్వు కదలకుండా ఉండి అందరికీ ఎంతో దూరం అయిపోయేవు.

నాతో నీవు వాహ్యళికి వచ్చిన రోజున నీ శ్వాస నునువెచ్చగ ఉంది. నీ అవయవాలు జీవితాన్ని గానంచేశాయి. నా ప్రపంచం తన వచో శక్తిని నీ కంఠస్వరంలో కనుగొని, నా హృదయాన్ని నీ ముఖార విందంతో తాకింది. నువ్వు నడుస్తూ హఠాత్తుగా శాశ్వత నీడలో ఆగిపోయావు. నేను మాత్రం ఒంటరిగా నడుచుకుంటూ పోయేను.

జీవితం, పసిపాపలా, నిర్మలంగా నవ్వుతూ, మృత్యు గిలక కాయను గలగల ఆడిస్తూ పరుగెడుతూంటుంది. రారమ్మని నన్ను పిలుస్తోంటుంది. కనబడని దానివెంట వెళుతుంటాను. గాని నీవు మాత్రం వాహ్యళికి వచ్చి ఆనాడు ఆగిపోయిన చోటనే, ఆ ధూళి, ఆ నక్షత్రాల వెనుక అలాగే నిలబడి ఉండిపోయావు. నువ్వు కేవలం బామ్మవి మాత్రమే.

కాదు కాదు! ఎన్నటికీ అలాకాదు ! చైతన్యపు వెల్లువ నీలో పూర్తిగా ఆగిపోయినట్లయితే అది నదులలోని ప్రవాహాన్ని, శోభా ప్రపూర్ణ ఉషఃకన్య అనుగులోని కదిలికలను, ఆపి

వేస్తుంది. నీ శిరోజాలనలుపు చీకటిలో మాయమవుతే వసంతారణ్యచ్ఛాయ తన కలలతోనే అంతరిస్తుంది.

నేను నిన్ను మరచిపోయాననడం నిజమా ? దారి ప్రక్కనే ఉన్న వికసిత కుసుమాలనుకూడా విస్మరించి ఏమీ వినిపించుకోక, తొందర తొందరగా ముందుకు సాగిపోయాం. నిర్లక్ష్యంగా మనం వెళ్ళిపోతున్నా అని తెలుసుకోలేక మన విస్మృతిలోకి తమ సువాసనలు విరజిమ్ముతూ, సంగీతంతో నింపేయి. నా జీవిత కీలకస్థానంలో ఆసీనురాల నయ్యేందుకు గాను నా ప్రపంచం నుండి నీవు దూరంగా వెళ్ళిపోయావు. కాబట్టే నా కీ విస్మృతి కలిగింది. జ్ఞాపకశక్తి కలిగింది. జ్ఞాపకశక్తి అట్టడుగుకి మునిగిపోయింది —

నా పాటల ముందు ఉండడం మానేసి వాటితో కలసి ఒక టయిపోయేవు. తొలి ఉపఃకిరణంతోపాటు నా దగ్గరకు వచ్చేవు సాయంకాలపు చివరి పసిడి కాంతితో నిన్ను పోగొట్టుకున్నాను. ఆ నాటినుంచీ అంధకారంలోనే ఎప్పుడూ నిన్ను కనుగొంటున్నాను. నువ్వు ఉత్త బామ్మవి కావు.

మరణాస్తూ, నీవు శాశ్వతమైన శోకాన్ని నా జీవితంలో విడచి వెళ్ళావు. నా మనోదిజ్ఞుండలంలో నీ నిర్వాణ సూర్యాస్త

మయ రంగులతో వర్ణలేపనం చేసి అందులో భూతలం నుంచి వలపుల స్వచ్ఛానికి ఒక కన్నీటి బాట విడచిపెట్టేవు. ప్రియమైన నీ మధుర కౌగిలిలో ఉన్న నాలో, జీవన్మరణాలు దాంపత్యం పొందికతో నాలో ఐక్యం అయ్యాయి.

మేడమిది నసారాలో ఉండి, వెలుగుతూన్న దీపంతో, సమస్త చరాచరాల ఆద్యంతాలు ఎక్కడయితే కలుసుకుంటాయో ఆ ప్రదేశాన్ని చూస్తూన్న నిన్ను చూడగలుగుతున్నాననుకుంటున్నాను. ఈ నాటినుంచీ నా ప్రపంచం నీవు తెరచి ఉంచిన ద్వారాల్లోంచి వెళ్ళిపోతూంది మృత్యుపాత్రాని నీ జీవనరాగంతో నింపుతూ నా పెదాలకు అందిస్తూ నీవు నించున్నావు అక్కడ—

44

నువ్వు మరణించింది నా బాహ్య ప్రపంచంలో మాత్రమే అనీ - ఈ కృత్య ప్రపంచం నుంచి అకృత్య మవటం నా దుఃఖంలో జన్మించబానికే అనీ అర్థం అవగానే, నా జీవితానికి పరివార్ణిత సిద్ధించినట్లూ, ప్రకృతి పురుషులిద్దరూ నాలో ఏకత్వం పొందినట్లూ అనుభూతి పొందేను.

45

ఓ మానినీ ! నిస్సారమయిన నా జీవితంలోకి సాంద్ర్యాన్ని, స్వస్థతనీ, నీవు జీవించి వున్న రోజుల్లో నా ఇంటికి

తెచ్చినట్లుగానే, ఇప్పుడు కూడా తీసుకురా. బూజుపట్టిన గంటల పగిలిన ముక్కలను తుడిచిపారవేయి. ఉత్తవయిన బిందెలను నింపు. అశ్రద్ధని వదలిపెట్టు. తదుపరి దేవాగారపు తలుపు తెరచి దీపారాధన చేయి. ఆ దైవ సాన్నిధ్యంలో మానంగా మన మిద్దరం కలుసుకుందాం.

46

ఆకాశము తన అనంత నీలిమను చూసుకుంటూ, కలలు గంటూంది. మేఘాలమయిన మేము దాని చిత్త ప్రవృత్తులం, మాకు వేరే ఒక ఇల్లంటూ లేదు

నక్షత్రాలు ఆ అనంతాకాశమకుటంలో ప్రకాశిస్తూంటాయి వాటి చరిత్రలు స్థిరమైనవి. మావి, పెనిసిలు వాస్తవ మరుక్షణం చెరపవీలయినవి. జగన్నాటకంలో మా కిచ్చిన పాత్ర అల్లా, గాలియొక్క రంగస్థల వేదికమీదికి రావటం, మా ఉరుముల కంజరీలను మ్రోగిస్తూ, మెరపు నవ్వులను ప్రసరిస్తూండడమే. గాని మా నవ్వులనుంచే వర్షం వస్తుంది. అది మాత్రం యదార్థమయింది. మా ఉరుములు మాత్రం పరిహాసాలు కావు. ఇటువంటి మాకు జీతభత్యాలు అడగడానికి కాలంపై ఏ మాత్రమూ హక్కులేదు. ఏ వాయువయితే వీచి మమ్మల్ని సృష్టించిందో ఆ వాయువే. నామకరణం కూడా జరగకముందే మమ్మల్ని ఎక్కడకోఎగరగొడుతుంది.

47

ఈ బాటయే నే వరించిన సహచరి. పగలల్లా నా పాదాల అడుగున ఉండి నాతో అలా ముచ్చటిస్తూనే ఉంటుంది. రాత్రుల్లా నా కలలకు పాటలు పాడుతూంటుంది. ఆమెతో నా కలయిక అనాది అయింది. ఆ కలుసుకోవటం ఉదయాన్నే అంతులేకుండా ప్రారంభమవుతుంది. తన వసంతాన్ని కొవ్వొత్తులలోనూ కొంగ్రొత్త పాటలలోనూ తెచ్చుకుంటుంది ఆమె ఇచ్చే ప్రతిముద్దూ, నాకు ప్రప్రథమ చుంబనంలా నిత్య నూతనంగా విలసిల్లుతుంది.

ఆ బాటా, నేనూ ప్రేమికులం. ప్రతిరాత్రీ ఆమెకోసం నా దుస్తులను మార్చుకుంటాను. పాతగిల్లి జీర్ణమయిన దుస్తుల్ని తెల్లవారుతూండగా రోడ్డుప్రక్కనున్న సత్రములలో వదిలి వెళ్ళి పోతూంటాను.

48

పాతబాటమీదుగానే ప్రతిరోజూ పయనించేను. దాని మీంచే నా పశ్చాత్తాపాలను అంగడికితీసుకువెళ్ళేను. దానిమీంచే నా పశువులను పచ్చికబయళ్ళలోకి తోలుకెళ్ళేను. నా పడవనుకూడా మామూలు మార్గాన్నే నదిని దాటించుకువెళ్ళేను. దారులన్నీ నాకు బాగా తెలుసు.

ఒకనాటి ఉదయాన, నా బుట్ట వస్తువులతో బరువుగా ఉంది. పొలాల్లో మనుష్యులు తొందర పనుల్లో మునిగిపోయారు.

పచ్చిక బయళ్ళతో పశువులు నిండిపోయాయి. పంటధాన్యపు ఆనందంతో ధారుణీ వక్షస్సు ఊగుతోంది.

హఠాత్తుగా గాలి కంపించింది. ఆకాశం క్రిందికి దిగి నా నుదుటిని ముద్దుపెట్టుకున్నట్లయింది. మంచు వీడిన ఉదయంలా నా మనస్సు వికసించి చకచక బయలుదేరింది.

పాతదారి మరచిపోయేను. క్రొత్తదారిలో కొద్దిపాటి అడుగులు నడవగానే, నా సుపరిచిత ప్రపంచం అంతా, మొగ్గగా ఉన్నప్పుడు మాత్రమే తెలిసిన పూలలా వింతగా గోచరించింది. నా లోకజ్ఞానం సిగ్గుపడింది. ఆ వింత గంధర్వ లోకంలో దారిగానక తిరిగేను, ఆనాటి ఉదయాన దారి తప్పటమే నా జీవితానికి అదృష్టం పట్టడం అయింది. నా శాశ్వతమయిన పసి తనాన్ని కనుగొన్నాను.

49

ఓ నా పాపా! స్వర్గం ఎక్కడుందని నన్నడుగుతున్నావు. మన ఋషులు అది జనన మరణ సరిహద్దుల కావలడందనీ. - దివారాత్రాల సిద్ధిప్తసంచారానికి, లయలకు, కట్టుబడి కదలదనీ ఈ పృథ్వికి సంబంధించినదికాదనీ, చెబుతున్నారు

ఆ స్వర్గంయొక్క ఆరని ఆకలిజ్వాల దేశకాలాలకోసమే అని, ఆ స్వర్గం ఈ మట్టిలోనే అవతరించటానికి ఇతోధికంగా ప్రయత్నిస్తూంటుందని నీ కవికి తెలుసు.

ఓ నా పాసా! స్వర్గం నీమధుర శరీరంలోనూ, స్పందిస్తూన్న
నీ హృదయంలోనూ సఫలం అయింది.

పృథ్వీగూత పవిత్ర హస్తాలలోఉన్న నీలోనే స్వర్గం ఉద
యించిందని సంతోషంతో ఉప్పొంగి కడలి తన కెరటాల
దుందుభులను మ్రోగిస్తోంది. ఆనందంతో కలకలలాడుతూన్న
పూబాలలు నిన్ను ముద్దుపెట్టుకుందామని మునివ్రేళ్ళమీద
నుంచుని ఉన్నాయి.

50

“పా పా యి”

(దేవేంద్రలాల్ రాయ్ బెంగాలీకి అనువాదం)

“చందమామరావే! జాబిల్లిగావే! ఇలావచ్చి మా
పాపాయి నుదురు ముద్దెట్టుకోవో” అంటూ పిలుస్తూ పసిపిల్లను
ఒడిలో ఉంచుకొని తల్లి లాలిస్తోంది. కలలు కంటూన్న
చంద్రుడు ఆమాటలువిని మందహాసం చేస్తున్నాడు. ఆ పదే
శానికి వసంత యామిని అవ్యక్త పరిమళం, మామిడితోపుల
నీడల ఏకాంతవాసంనుంచి నిశాచరహంగం పాడుతూన్న తీయని
ఆ పాటలూ, చీకట్లో దొంగతనంగా వస్తున్నాయి.

దూరానగల పల్లెలో కర్షకుని పిల్లనగ్రోవినుండి విషాదస్వరాలు
వెలువడుతున్నాయి-లేత వయస్సులోనున్న ఆ తల్లి, డాబా

పై కూచుని బిడ్డని అడ్డాల్లో వేసుకొని “చందమామరావే!
జాబిల్లిరావే! ఇలావచ్చి మాపాపాయి నుదురు ముద్దెట్టుకోవే”
అంటూ తీయగా జోలపాట పాడుతోంది—

పాడుతూ పాడుతూ ఒకసారి ఆకాశానికి వెలుగైన జాబిల్లిని
చూసి, వెన్నెంటనే భూమికి వెలుగైన తన పాపాయిని ఒళ్లో
చూసుకొని మురిసిపోతోంది. అదిచూచి జాబిల్లి ప్రశాంత
మానాన్ని వహించడం ఎందుకో అని నాకు ఆశ్చర్యం కలుగు
తూంటుంది. ఆ పాపాయి బోసినవ్వులు ఒలకబోసి, తల్లిని
అనుసరించి “జాబిల్లిరావే!” అంటూ పిలుస్తోంది.

అది విని ఆ తల్లి సంతోష తరంగమై మందహాసం చేస్తుంది!
ఆ వెన్నెల రాత్రీ మందహాసం చేస్తుంది! కవిని, పాపాయి
జననికి భర్తను అయిన నేను, ఎవరికీ కనబడకుండా, వెనుక
నుంచి ఈ దృశ్యాన్నంతా తిలకించి పులకితుడవుతూంటాను!

51

ఈ హేమంత ప్రథమదివసం నిర్మేఘంగా ఉంది. ఒడ్ల
నొరసి నది నిండుగా ప్రవహిస్తూ, రేవులో పడిపోతున్న
వృక్షంయొక్క బయటపడ్డ వ్రేళ్ళను కడుగుతోంది. పొడవైన
సన్నని ఆ పల్లె కాలిబాట, పిపాసాపీడిత నాలుకలా ఆ నది
అట్టడుగు చొచ్చుకుపోయింది.

* నా చుట్టూ కలయచూసేను. మానముద్రలోఉన్న నీలాంబ
రాన్ని ప్రవహిస్తున్న నీటిని చూసేను. అప్పుడు నా
హృదయం ఆనందంతో నిండిపోయింది. ఆనందమనేది, పసిపాప
ముఖంలో జలిబిలి చిరునవ్వులా నిర్మలంగా నిరాడంబరంగా
బహిర్గతమయి వ్యాపిస్తుందని నేను అనుభూతి పొందేను.

52

* ఓర్మిలేని ఓ వీరుల్లారా! వేచిఉండటంలో విసిగిపోయి
శిశిరంవెళ్ళకమునుపే బంధాలను త్రేంచుకొని మీరు విడి
వడ్డారు. కంటికి అగపడకుండా వస్తూన్న ఆ వ్యక్తి జాడలు,
దారికాచి కూచున్న, మీదరిచేరగానే, ఓ వుద్వేగపుమల్లికా
దామాల్లారా, పెంకె సైనికులయిన గులాబీల్లారా మీరు
ముందుకురికి పరుగులుపెడుతూ ఆయాసపడసాగేరు.

* మృత్యు గండిదగ్గరకు తరలిన మొట్టమొదటి సైన్యంమీదే.
మీయొక్కరంగు, పరిమళాల కల్లోలం గాలిని బాధించేయి.
మీరు నవ్వుకుంటూ, ఒకరిమీద ఒకరుపడుతూ, ఒకరినొకడు
త్రోసుకుంటూ, గుండెలు విప్పుకొని కుప్పలు కుప్పలుగా పడి
పోయాను.

వసంతుడు, మలయమారుతవీచికలమీద తేలియాడుతూ, నియ
మిత కాలానికి వస్తాడు. గాని అతడు వస్తాడన్న విశ్వాసంతో
మందంగా నడచిన క్షణాలను నీవు లెక్కించలేదు. ఆపూర్ణ

విశ్వాసంయొక్క అపరిమితానందంతో నీకాలమంతా మధ్య
దారిలోనే ఇష్టంవచ్చినట్లుగా వెచ్చించావు.

అతని అడుగుల చప్పుడు దూరాన్నుంచే విని, అతను నడచి
రావటానికై నీ మృత్యువసనాన్ని రివ్వన క్రిందకు విసరి
పరచేవు. నీ రక్షకుడు రాకముందే నీ బంధాలు తెగిపో
యాయి. అతనువచ్చి నిన్ను తనదానిగా ప్రకటించకమునుపే
అతనిని నీవానిగా చేసుకున్నావు.

53

" చంపకం "

(సత్యేంద్రనాథ్ దత్తా బెంగాలీ కనువాదం)

చైత్రం గతించి, వేసవి భూమిని ముద్దులతో కాల్చుకు
తింటుండగా, నా మొగ్గను తెరచేను. ఋషీశ్వరుని ఆశ్రమం
లోకి అల్లరిమారి భూతం చూస్తున్నమాదిరిగా, సగం భయం
తోను, సగం ఆసక్తితోను వచ్చేను.

ధ్వంసం చేయబడ్డ వనాల భయంకర రహస్యాలను నేను
విన్నాను. వేసవి అలసటను తీర్చటానికై కోకిల పంచమ
స్వరంలో గొంతెత్తి పాడింది నా జన్మ మందిరానికి అమర్చిన
రెపరెపలాడే చిగురాకుల తెరలోంచి, భయంకరంగానూ,

విషాదభరితంగానూ, శుష్కించి నీరసంగానూ ఉన్న బయటి ప్రపంచాన్ని చూసేను.

అయినా నేను భయపడక, యాన్వన విశ్వాస బలిమితో, ధైర్యంగా బయటికి వచ్చి ఉజ్వల గగనభాండంలో ఉన్న ఘూటైన ద్రాక్షసవాన్ని కడుపునిండా త్రాగి ప్రభాత సుందరికి వందనం చేసాను. నన్నే చంపక పుష్పమంటారు. సూర్యసారభాన్ని నా హృదయంలో ఉంచుకొని తీసుకు వెళుతుంటాను.

54

సృష్ట్యాదిలో, పరమేశ్వరుని స్వప్నమథనం నుండి ఇద్దరు వనితామణులు ఉద్భవించేరు అందులో ఒక లలితాంగి స్వర్గంలో ఆస్థాన నర్తకి, పురషజాతిచే కోరబడే వన్నెలాడి. కిలకిల నవ్వుతూ, ఇనుప కచ్చడాల్ కట్టి కఠోర తపసుని సలుపుతూన్న మునీశ్వరుల మనసులను, డాంబికులైన బుద్ధిహీనుల మనసులను అవలీలగా హరించి, మాఘ మాసపు ఉద్ధృత గాలుల్లోనూ, వైశాఖపు ఉన్నాదపు పూతలలోనూ విత్తనాల్లా విసరివేస్తుంది.

ఆ రెండవ వనిత స్వర్గరాజ్యానికి పట్టమహేష్వి. శిశిర సింహాసనాన్ని అధిష్టించిన మగువ విడివడ్డ ప్రణయ హృదయాలను, కన్నీరులా మధురంగానూ, మానసముద్రంలా ఆపాత రమణీ

యంగానూ ఉన్న చిరునవ్వుల దగ్గరకు, నూర్పులకాలంలో చేరుస్తుంది. జీవన్మరణ పవిత్రసంగమ స్థానంలో నెలకొన్న పేరు తెలియని ప్రణయదేవాలయంలో ఆ విడిపోయిన హృదయాలను కలుపుతుంది.

55

మిట్టమధ్యాహ్నపు గాలి కందిరీగ రెక్కల్లా కదులుతోంది. పల్లెలోగుడిసెల పైకప్పులు, బద్ధకంతోఉన్న ఇళ్ళ మీంచి పక్షుల్లా పడుకొని దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నాయి. చెట్లగుబుర్లలోంచి కంటికగపడకుండా కోకిల ఒకటి కమ్మగా పాడుతోంది.

ఆ నవ్యగానసుధ, రాగహీనమైన మానవాళి శ్రమపై ఒలికి, ప్రియుల గుసగుసలకు, తల్లుల ముద్దులకు, పిల్లల నవ్వులకు కమ్మని సంగీతాన్ని మేళవిస్తోంది. ఆ పాటలు గులకరాళ్ళపై సెలయేరులా, మనతలపులమీద ప్రవహిస్తూ మైమరచి ఉన్న ప్రతిక్షణంలోనూ సౌందర్య వలయాలు ఏర్పరుస్తాయి.

56

ఏకాంతంగాఉన్న ఈ సాయంత్రం నేనొక పుస్తకాన్ని తీసి, హృదయం ఎడిపోయేవరకు చదవసాగేను. సౌందర్యం అంటే మాటల వ్యాపారస్థులు అయిన కవులు సాగసుగా చెక్కినశబ్ద చిత్రము మాత్రమే అని నాకుఅర్థమయిపోయింది

అలసిపోయిన నేను పుస్తకంమూసి, దీపం ఆ రేపేస్తాను ఒక్క
క్షణంలో జాబిల్లి వెలుగు వెల్లువతో నా గదంతా నిండి
పోయింది.

ఓ సౌందర్య దేవతా! ఆకాశపు టంచులు పొంగిపొరలి
పోతూండే దివ్యతేజోవిరాజివైన నీవు, చిన్న దివ్య వెలుగు
చాటున, కనబడకుండా ఎలా ఉండిపోయావు? పుస్తకంలోని
నాలుగయిదు పొల్లుముక్కలు పొగమంచులా లేచిశోభిస్తూన్న
ధరిత్రీ హృదయాన్నిపైతం ప్రశాంత పరచిన ఆమె మధుర
కంఠస్వరాన్ని ఎలా వినబడకుండా చేయగలిగేయి ?

57

ఈ శిశిరం నా హృదయంలో ఉయ్యాల లూగింది.
కాబట్టి నాదే. ఆమె కంకణాలలో మెరుస్తున్న చిరుగంటలు
నా రక్తంలో మ్రోగేయి ఆమె హిమావగుంతనం నా
ఊర్పులోరెపరెప కొట్టుకూంటూంది. గాలిలో ఎగురుతూన్న
ఆమె ముంగురుల మధుర స్పర్శ నా కలలన్నిటిలోను పొందు
తూనే ఉన్నాను. నా జీవిత స్పందనాల్లో నృత్యం చేస్తున్న
చలితకిసలయాలపై ఆమె అధిష్టించింది. వినీలాకాశంలోంచి
నవ్వుతూన్న ఆమె కళ్లు, వాటి కాంతిని నానుంచే ఆస్వాదిం
చాయి.

నక్షత్రాలు వినీలాంబరంలో గుమిగూడి నవ్వుకున్నాయి. ఇసుక, మన్ను, నృత్యంచేస్తూన్న పిల్లల్లాగిరున తిరుగుతున్నాయి. హర్షధ్వనాలతో మానవుని మనస్సులో ఉత్సాహం రేకెత్తింది. ఆ నక్షత్రాలతో కలసి ఆడుకుందామని అతని ఆలోచనలు ఉవ్విళ్లుకోవాయి. మానవుని కలలు అగమ్యగోచరమయిన ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతూ, గట్టినేలను పట్టుకొని నిలబడటానికై చేతులు జాపుతాయి. ఆ ప్రయత్నాలే ఇటు కలుగాను, రాళ్ళుగాను రూపొందుతాయి. ఆ విధంగానే మానవనగరం నిర్మించబడింది.

వర్తమాన జీవిత క్షణాలనుంచి ప్రత్యుత్తరాలు కోరుతూ గత కాలంనుంచి ఎన్నో గొంతులు ముసురుకు వచ్చాయి. వాటి లెక్కల చప్పుళ్ళు చలిస్తూన్న నీడలతో గాలిని నింపాయి. మనస్సులో నిద్రించని భావనలు, నవ్యరూప పిపాసా తీవ్రతతో చీకటి ఎడారిమీంచి ఎగిరి పోగోరి, గూళ్ళను విడిచి పెట్టాయి. అవి నక్షత్రాలలో తమను కనుగొనకోరి, జ్యోతిర్మయ తీరాన్ని వెతుక్కుంటూ, దీపంలేకుండా తమస్సులో పయనిస్తూన్న యాత్రికులు-అవి కవీశ్వరుని కవితావాగురలో చిక్కుకుంటాయి. ఊహ నిర్మాణం కాని ఆ నగరంలోని దుర్గ్లాలో వాటిని ఉంచుతారు. ఆయుధపాణులై యుద్ధసన్నద్ధులవమని భవిష్యత్ సంగ్రామ రంగాలనుంచి వాటికి పిలుపు

వస్తుంది. రాబోయే శాంతి సమరాలలో చేతులు కలుపమని
ఆజ్ఞాపించబడతాయి.

59

సర్వజ్వలం అనుకునే ఆ సీమలోనివారు ఉన్నత దుర్గా
లను నిర్మించరు. అచ్చట రోడ్డు పక్కగా శాద్విలాలు పరచు
కొని ఉన్నాయి. ఆ ప్రక్కనే పరుగులు పెడుతూన్న సెలయేటి
ప్రవాహం ఉన్నది ప్రపుల్లరాగ ప్రసూనాలతో కలకలలాడు
తోన్న కుటీరప్రాంగణాల్లో ఝంకారాలు చేస్తూ నిరంతరం తిరుగు
తూంటారు. ఈ సీమలో యువకులు ప్రణయ సందేశాలు అంద
చేయటానికి చిరునవ్వులతో బయలుదేరి, సాయం సమయానికి
భత్యాలు లేకుండా ఒక్కపాటతో మాత్రం ఇల్లు చేరుకుంటారు.

మిట్టమధ్యాహ్నం మగువలు ముంగిళ్ళి చల్లటి నీడలలో
కూచుని లోలోన ఏదో పాడుకూంటూ, రాట్నాల మీద దారం
తీస్తూండగా, గొర్రెల కాషర్ల వేణునాదం వాయుతరంగాలలో
కడులుతూన్న సస్యాలమీంచి వస్త్రోచ్ఛ. మంచి గంధపు అడవుల
మెరుపు నీడలలోంచి పాడుకుంటూ పోతున్న బాటసారులు
ఈ వేణునాదాన్ని విని ఆ మందానంవాన్ని పొందుతూంటారు.
వణిజులు తమ సరుకులతో నదికి దిగువ ప్రదేశంలోనే ప్రయా
ణంచేస్తారు. కాని, ఈ సర్వజ్వల సీమలో మాత్రం లంగర్లు దింపి
పడవలను ఉంచరు. ఎగురుతూన్న జండాల్తో పైనికులు ముం
దుకు పోతూంటారు. వాళ్ళ రాజు తన రథాన్ని ఎప్పుడూ

ఆపుచేయడు. ఇచ్చటి ప్రజాసమూహాలు ఒకరినొకరు త్రోసు
కొని మీదపడతూ రోడ్లమీద నడవరు ఓకవీ! ఈసీమలోనే
నీ గృహం నిర్మించుకో దూరప్రయాణాల్లో నీ పాదాలకు
అంటిన ధూళిని కడిగివేసుకో. నీ వీణాతంత్రులను శృణిచేసి
పాడుకో. దినాంతమున శీతలశాద్వలంపై శుక్రనక్షత్రంక్రింద
కాళ్ళు జాచుకొని ఈ సర్వజ్ఞుల సీమలో హాయిగా విశ్రాంతి
తీసుకో.

60

ఓ అమాత్యశేఖరా! నీ ధనాన్ని నీవే తీసుకో. వన
వాసియై, ఆంగనల నెరుగని ఆ మునికుమారుణ్ణి సౌందర్యపు
వలలో వేసుకొనమని ఆజ్ఞచేసి పంపబడ్డ స్త్రీలలో నే నొక
రైను. నీఆజ్ఞ ప్రకారం చేయలేక విఫలురాలనయ్యెను. ప్రభా
తానఆమునికుమారుడున్నానార్థం నదికివచ్చేడు. కపిలవర్ణంతో
భాసిస్తూన్న అతని శిరోజాలు, వేకువమబ్బల్లా అతని భుజా
లపై మూగిడిన్నాయి. అతని అవయవాలన్నీ సూర్యోరణాల్లా
మెరుస్తున్నాయి. పడవ నడుపుకుంటూ వెళుతూన్న మేము
అతన్నిచూసి కిలకిల నవ్వుతూ పాటలుపాడేం. సంతోషావే
శంతో అందరంనదిలోకిమాకి అతనిచుట్టూ గుమిగూడినృశ్యం
చేయసాగేం. ఆసమయాననే సూర్యుడు ఉదయిస్తూ, నీటి
అంచుమీంచి ఆగ్రహ పరివశుడై చూడసాగేడు.

కుమారస్వామిలా ఆ ఋషిబాలుడు కళ్ళుతెరచి, మాకదలికల
సౌంపును పరిశీలనగా చూసేడు ఆశ్చర్య సరవశుడైన అతని

కళ్లు వేగుచుక్కల్లా మెరిసిపోయాయి. వెంటనే రెండుచేతులు జోడించి పైకెత్తి మమ్మల్ని పొగడుతూ, ఒక మంత్రాన్ని కోమలమైన తన కోకిల కంఠంతో గానం చేసాడు.

అటువంటి అపూర్వమైన పదాలతో ఏమర్త్య భామినినీ ఎవ్వరూ ఇంతవరకు పొగడలేదు. ప్రశాంత పర్వతశ్రేణుల్లోంచి ఉదయిస్తూన్న ఉషస్సునుద్దేశించి మానంగా కీర్తించే మంత్రాల్లో పదాల్లా అవిఉన్నాయి. ఆ లతాంగులు తమ నోళ్ళను కరపల్లవాలతో కప్పుకొన్నారు. కలకల నవ్వులతో వాళ్ళ శరీరాలు ఊగసాగాయి. అదిచూచిన అతని ముఖంలో అనుమాన రేఖలు పరుగెత్తేయి. నేను చాలా నొచ్చుకొని వెంటనే అతని ప్రక్కకువచ్చి అతని పాదాలకు అభివందనం చేసి “ప్రభూ! నా పరిచర్య అంగీకరించండి” అన్నాను.

అక్కడనుండి అతనిని పసిరిక తీరానికి తీసుకొనిపోయి, నా చీనాంబరం కొంగుతో అతని శరీరాన్ని తుడిచి, మోకాళ్ళ మీద నిలబడి నా సుదీర్ఘ శిరోజాలతో అతని పాదార విందాల్ని పొడియారబెట్టేను.

నేనుముఖంఎత్తి, అతని సుందర నయనాల్లోకి చూసినప్పుడు ప్రప్రథమ లలనకు ప్రపంచం ఇచ్చిన మధురమైన మొదటి షుద్ధును నేను చవిచూచిసట్లుగా అనుభూతి పొంది మైమర చేను. నేను నిజంగా తరించేను. నన్ను స్త్రీగా సృష్టించిన ఆ విభాతకూడా తరించేడు. ఆ ఋషికుమారుడు అప్పుడు నాతో ఇలా అన్నాడు. “నాకు తెలియని ఏ దేముడివి నీవు,

నీస్వర్గ దేవతల దివ్యస్వర్గలాఉంది నీకళ్ళు నిశీధిలోని విచిత్రాలతో నిండిఉన్నాయి.”—

ఓ అమాత్యశేఖరా! కాదుకాదు! అది నువ్వనుకుంటూన్న నవ్వువంటిదికాదు! ఓ వయోవృద్ధుడా! నీ ఐహికజ్ఞానధూళి, నీ పారమార్థిక దృష్టిని కప్పివేసింది. కాని ఆ ఋషిబాలుని అమాయకత్వం మంచుతెరలను చీల్చికొని స్త్రీ దేవతని, ఉజ్వలసత్యాన్ని దర్శించింది. నాలోఉన్న దేవాతాస్వరూపం శక్తిస్వరూపం అతని ప్రథమ ఆరాధనలోని ఉజ్వలకాంతిలో మేల్కొన్నది. నా నేత్రాల్లో ఆనందబాష్పాలు నిండేయి. ఉదయకిరణం నా శిరోజాలను నాసోదరిలా నిమిరింది. అడవి గాలులు పూలని ముద్దుపెట్టుకున్నట్లుగా, నాకపోలాన్ని ముద్దు బెట్టుకున్నాయి—

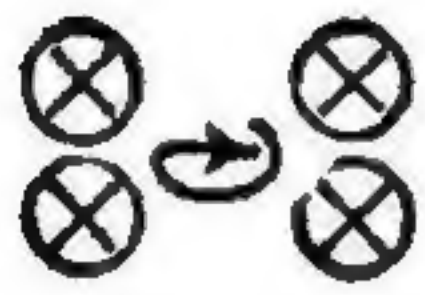
ఆ కాంతలందరూ చప్పట్లుచరచేరు. పరిహాసంచేస్తూనవ్వేరు. మట్టిలో ముసుగులు ఈడ్చుకుంటూ, విడినజుట్టు ముడయినా పెట్టుకోకుండా అతనిమీదికి వాళ్లు పూలను రువ్వసాగేరు. అబ్బ! ఎంతఘోరం! నానిష్కళంక సూర్యుడా! నాసిగ్గు తన ఉగ్రమైన మంచుతెరను అల్లి, నిన్ను ఆ మడతలతో దాచి రక్షించుకోలేకపోయిందే! నేను అతని పాదాలపైబడి “నన్ను మన్నించండి” అంటూ వేడుకున్నాను.

దెబ్బతిన్న లేడిలా నీడలోంచి, ఎండలోంచి పరుగెత్తి పారి పోయాను. పారిపోతూ “నన్ను మన్నించండి” అంటూనే ఉన్నాను. ఆస్త్రీల అసహ్యమైన నవ్వు చటచటధ్వనులతోడి

నిగ్నిజ్వాలలా నన్ను వెంటాడి వేధించసాగింది. గాని “నాకు
తెలియని ఏ దేముడివి నీవు” అన్న అతని అమ్మతవాక్కులే
నా కర్ణపుటాల్లో నిరంతరం ధ్వనిస్తున్నాయి

అమ్మో అమ్మో అమ్మో
అమ్మో అమ్మో అమ్మో
అమ్మో అమ్మో అమ్మో
అమ్మో అమ్మో అమ్మో

36

మహానగర పంచాయితీ పునర్వ్యవస్థీకరణ పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA121B175
పుస్తకం పేరు	ప్రభుత్వము
తారీఖు	28/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	no
మొత్తం పేజీలు	57
విద్య సైజు పేజీలు	NO
భాగ పేజీలు	56
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	మంజుశ్రీ
పేజీలు విడదీసినది	మంజుశ్రీ
స్కాన్ చేసినది	మంజుశ్రీ
పరీక్ష చేసినది	pragathi
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్రకటింపు చేసినది	
పరిశీలించినది	500